

УХВАЛА ПЕРШОГО СЕНАТУ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Пінчук Надії Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту „є“ статті 3 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“

К и ї в
19 листопада 2025 року
№ 82-у(І)/2025

Справа № 3-84/2025(174/25)

Перший сенат Конституційного Суду України у складі суддів:

Петришина Олександра Віталійовича – головуючого,
Барабаша Юрія Григоровича,
Грищук Оксани Вікторівни,
Кичуна Віктора Івановича,
Олійник Алли Сергіївни – доповідача,
Совгирі Ольги Володимирівни,
Філюка Петра Тодосьовича,

розглянув на засіданні питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Пінчук Надії Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту „є“ статті 3 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–XII (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Олійник А.С. та дослідивши матеріали справи, Перший сенат Конституційного Суду України

у с т а н о в и в:

1. До Конституційного Суду України звернулась Пінчук Н.В. із клопотанням перевірити на відповідність частині п'ятій статті 17 Конституції

України (конституційність) пункт „є“ статті 3 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–ХІІ зі змінами (далі – Закон).

Відповідно до пункту „є“ статті 3 Закону умови, норми і порядок пенсійного забезпечення, установлені Законом для військовослужбовців строкової служби та членів їхніх сімей, поширюються також (якщо не передбачено інше) на „осіб з числа членів добровольчих формувань територіальних громад, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, каліцтва, контузії або захворювання, пов’язаного з виконанням ними завдань, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв’язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, а також на членів сімей осіб, які входили до складу добровольчих формувань територіальних громад та загинули (померли) внаслідок поранення, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров’я, одержаних під час виконання ними завдань, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв’язку з військовою агресією Російської Федерації проти України“.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Син суб’єкта права на конституційну скаргу – Пінчук Олексій Леонідович – брав участь у бойових діях у районі проведення антитерористичної операції у складі Добровольчого Українського Корпусу „Правий Сектор“. З 25 травня до 22 вересня 2014 року його було залучено до проведення антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях із підпорядкуванням керівнику оперативного штабу з управління антитерористичною операцією в Донецькій та Луганській областях. Пінчук О.Л. 22 вересня 2014 року загинув під час бойових дій у селищі Піски Ясинуватського району Донецької області.

Пінчук Н.В. має статус члена сім'ї загиблого та з 2021 року на підставі Закону отримує пенсію в разі втрати годувальника.

2.1. Пінчук Н.В. 13 березня 2024 року звернулася до Дніпропетровського окружного адміністративного суду із позовом до Дніпропетровського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки про визнання протиправними дій щодо відмови в оформленні та наданні довідки для Головного управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області про розмір грошового забезпечення Пінчука О.Л. з урахуванням додаткових видів грошового забезпечення та про зобов'язання вчинити вказані дії.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням від 5 червня 2024 року у справі № 160/6734/24 відмовив Пінчук Н.В. у задоволенні її позову на підставі того, що її син „не мав статусу військовослужбовця Збройних Сил України та інших державних військових формувань, натомість був членом добровольчого формування“, а також, посилаючись, зокрема, на пункти „е“, „є“ статті 3 Закону, інші приписи Закону, акти Кабінету Міністрів України, дійшов висновку, що законодавчі гарантії для членів сімей осіб, які перебували у складі добровольчих формувань та загинули, захищаючи Україну, не є однаковими порівняно із законодавчими гарантіями, наданими членам сімей осіб, які перебували у складі Збройних Сил України та загинули, захищаючи Україну.

Третій апеляційний адміністративний суд постановою від 1 жовтня 2024 року рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 5 червня 2024 року залишив без змін. Суд апеляційної інстанції, керуючись пунктом 2 частини п'ятої статті 328 Кодексу адміністративного судочинства України, вказав, що зазначена постанова оскарженню в касаційному порядку не підлягає.

Пінчук Н.В. 20 січня 2025 року звернулася до Верховного Суду як суду першої інстанції з позовом, у якому просила визнати протиправним та нечинним пункт „є“ статті 3 Закону.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, відмовляючи у відкритті провадження, в ухвалі від 27 січня 2025 року у справі № 990/21/25 зазначив, що дії Верховної Ради України щодо ухвалення Закону „за своїм змістом не є управлінською діяльністю, яка створює безпосередньо для позивачки будь-які правові наслідки, а тому ці правовідносини не можуть створювати публічно-правовий спір, який віднесено до юрисдикції адміністративного суду“, а також, що ухвала „може бути оскаржена до Великої Палати Верховного Суду протягом п’ятнадцяти днів з дня її складення“.

Пінчук Н.В. зазначену ухвалу Верховного Суду не оскаржила в апеляційному порядку до Великої Палати Верховного Суду.

3. Обґрунтовуючи неконституційність пункту „є“ статті 3 Закону, суб’єкт права на конституційну скаргу стверджує, що „прирівнювання законодавцем добровольців до військовослужбовців строкової служби є не виправданим та таким, що порушує права зазначених осіб та членів їхніх родин на посилений соціальний захист у розумінні частини п’ятої статті 17 Основного Закону України“.

На думку Пінчук Н.В., на добровольців, які загинули до моменту входження Добровольчого Українського Корпусу „Правий Сектор“ до складу Збройних Сил України, та членів їхніх родин мають поширюватися «соціальні гарантії, передбачені для військовослужбовців <...> рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу (п. а ст. 12 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ №2262–ХІІ), а не військовослужбовців строкової служби, виходячи з виконання ними фактичних бойових задач».

Крім того, посилаючись, зокрема, на постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“, та внесення змін до постанови

Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393» від 13 лютого 2008 року № 45 зі змінами, Пінчук Н.В. зазначає, що «фактичний статус Пінчука О.Л., захисника України, який загинув під час виконання бойового наказу в населеному пункті Піски Донецької області, не відповідає статусу, до якого його прирівняв законодавець в п. є ст. 3 Закону № 2262–ХІІ, що позбавляє Скаржницю можливості здійснити перерахунок пенсії відповідно до Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“».

3.1. У конституційній скарзі Пінчук Н.В., посиляючись, зокрема, на акти міжнародного права, практику Європейського суду з прав людини, а також практику Великої Палати Верховного Суду щодо дій Верховної Ради України, які за своїм змістом не є управлінськими, навела аргументи щодо недоцільності оскарження в апеляційному порядку ухвали Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27 січня 2025 року у справі № 990/21/25. Суб'єкт права на конституційну скаргу вважає, що „оскарження Рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27.01.2025 року у справі № 990/21/25 є неефективним“, а також, що її конституційна скарга має фундаментальне значення для формування правозастосовної практики та становить значний суспільний інтерес.

4. Перший сенат Конституційного Суду України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з постановленням неодностайно Третьою колегією суддів Першого сенату Конституційного Суду України Ухвали від 2 вересня 2025 року № 98-3(I)/2025 про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“, керується таким.

Відповідно до частини першої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до

Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих приписів), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

Конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним, зокрема, статтею 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ (абзац перший частини першої статті 77).

4.1. У конституційній скарзі Пінчук Н.В. остаточним судовим рішенням визначила ухвалу Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27 січня 2025 року у справі № 990/21/25, якою їй було відмовлено у відкритті провадження за її позовом до Верховної Ради України про визнання протиправним та нечинним пункту „є“ статті 3 Закону. Перший сенат Конституційного Суду України зазначає, що, відмовляючи у відкритті провадження, Верховний Суд не застосував оспорюваних приписів Закону.

Пункт „є“ статті 3 Закону було застосовано в рішенні Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 5 червня 2024 року у справі № 160/6734/24. Третій апеляційний адміністративний суд постановою від 1 жовтня 2024 року залишив без змін рішення суду першої інстанції, а отже, імпліцитно застосував оспорювані приписи Закону. Проте Пінчук Н.В. після ухвалення остаточного судового рішення у справі № 160/6734/24 не звернулась з конституційною скаргою до Конституційного Суду України щодо вирішення питання про відповідність Конституції України (конституційність) пункту „є“ статті 3 Закону.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 8, 55, 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 36, 55, 56, 62, 67, 77, 83, 86 Закону

України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 54 Регламенту Конституційного Суду України Перший сенат Конституційного Суду України

п о с т а н о в и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Пінчук Надії Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту „є“ статті 3 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–ХІІ зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Першого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ПЕРШИЙ СЕНАТ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**